

דרך מצותיך

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

מצוות קידוש החודש (א)

פרשת ויקהל

תשפ"ה

לומדים יקרים,

השבוע אנו מתחילים לפרסם סדרה של שלושה שיעורים על מצוות קידוש החודש מתוך ספר 'דרך מצוותיך' לאדמו"ר הצמח צדק, ובתקופה הקרובה נפרסם ביאורים של הרב לספר זה. כרגיל, במקביל לשיעורים החדשים אנו מפרסמים חלק מביאור הרב לתורה אור על פרשת השבוע.

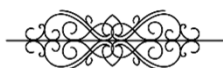

תוכן העניינים

- 2..... קביעת החודשים על פי בית דין מוסמך
- 5..... החכמה והמלכות
- 6..... דיבור והמשכה מהמידות ומהשכל
- 9..... שבת וראש חודש: קבלת המלכות מהמידות ומהשכל
- 13..... העלאת והמשכת הדיבור והמלכות
- 15..... בית דין סמוך: הארת משה רבנו
- 17..... שבת מקודשת על ידי הקב"ה וראש חודש על ידי בית דין

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

לקדש חודשים, שנאמר: "החדש הזה לכם ראש חדשים" וגו'. ובא הפירוש "עדות זו תהא מסורה לכם", כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית, שכל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי, מה שאין כן בקביעת החדש שלא נאמר שכשיראה כל איש ואיש גם כן את הלבנה או ימנה על פי החשבון ויקבע ראש חודש, שאם כן לא עשה ולא כלום וחדשו אינו ראש חודש והמועד שנקבע על פי חשבוננו אינו מועד, ומותר לאכול חמץ בפסח של חשבוננו וכו'. אבל מצוה זו לא יעשו לעולם אלא בית דין של שלשה הסמוך בארץ ישראל. והסמיכות ידוע שהוא איש מפי איש עד משה רבנו עליו השלום.

אדם כלשהו היום זה ראש חודש ניסן ופסח הוא עוד שבועיים – זה בוודאי עדיין לא אומר שעושים פסח בזמן שהוא קבע, וגם הוא עצמו לא יכול לעשות כך. באותו אופן גם יום הכיפורים שלו הוא לא יום כיפור, וכן הלאה וכן הלאה.

אבל מצוה זו לא יעשו לעולם אלא בית דין של שלשה הסמוך בארץ ישראל. זאת אומרת שראש חודש יכול להיעשות רק על ידי זה שיש בית דין של חכמים סמוכים, שהם קובעים מהו ראש חודש ומתי הוא חל. והסמיכות ידוע שהוא איש מפי איש עד משה רבנו עליו השלום. למעשה הצמח צדק מציין כאן שקביעת ראשי חודשים ולמעשה קביעת כל החגים היא איננה עניין פרטי אלא עניין כללי וציבורי. אדם יחיד איננו עושה חג והוא איננו עושה ראש חודש – גם אם הוא ראה את הירח החדש או שהוא עשה איזשהו חשבון אחר. עיקר הנקודה כאן היא "החודש הזה לכם", כלומר עדות החודש מסורה ביד משה ואהרון וכיוצא בהם, כלומר בידי בית הדין.

כיוצא בזה, במקומות אחרים דורשים את הפסוק "מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש, אלה הם מועדי" (ויקרא כג,ב): "אל תקרי 'אותם' אלא 'אתם'", או

קביעת החודשים על פי בית דין מוסמך

לקדש חודשים. כמו בכל המצוות האחרות, מתחילים בתיאור המצווה כמו בספר החינוך. שנאמר: "החדש הזה לכם ראש חדשים" וגו' (שמות יב,ב), ובא הפירוש, כלומר המסורת היא לפרש את הפסוק שהכוונה היא ש-"עדות זו תהא מסורה לכם" (ראש השנה כב,א). כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית, כלומר שהיא סתם שבת רגילה והיא איננה נתונה בידי אדם פרטי, שבמצוות השבת כל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי. מה שאין כן בקביעת החדש שלא נאמר שכשיראה כל איש ואיש גם כן את הלבנה או ימנה על פי החשבון ויקבע ראש חודש. אפשר היה לחשוב שגם ראש חודש הוא עניין פרטי, כמו ששבת היא עניין פרטי; וכשם שכל אדם עושה את הספירה של שבת לעצמו כך גם אפשר היה לומר שכל אדם יכול להסתכל על הירח ולעשות לו ראש חודש. אלא שאם כן לא עשה ולא כלום, וחדשו אינו ראש חודש והמועד שנקבע על פי חשבוננו אינו מועד, ומותר לאכול חמץ בפסח של חשבוננו וכו'. אם לפי חשבון של

וזה שהיותינו היום מונים במלאכת העבור שבידינו ואומרים שזה היום ראש חודש וזה היום יום טוב, לא מפני חשבוננו נקבענו יום טוב בשום פנים, אבל מפני שכך קבלנו שרבי הלל הנשיא שהיה גדול בדורו ונסמך בארץ – הוא קידש חדשים ועיבר שנים העתידים לבא עד שיבא אליהו, ועל זה אנו סומכים היום. א. ולהבין שרש הענין. הנה ענין קדוש החדש הוא עליית המלכות הנקראת 'חודש' באור אבא שנקרא 'קדש העליון'. כי קודש לשון הבדלה,

שכך קבלנו שרבי הלל הנשיא שהיה גדול בדורו ונסמך בארץ – הוא קידש חדשים ועיבר שנים העתידים לבא עד שיבא אליהו, ועל זה אנו סומכים היום. הלל הנשיא קבע את לוח השנה שאנחנו משתמשים בו היום, על כל כלליו, והוא בעצם קידש את כל השנים מאותו הזמן עד עת קץ. זאת אומרת שבמקום לקבוע את ראשי החודשים בשעתם ובזמנם בכל חודש וחודש, הוא עשה את זה למאות השנים הבאות. בכל אופן, הנקודה היא שאנחנו סומכים לא על החשבון שבידינו אלא על העיבור שלו ועל קידוש החודש והחגים שהוא עשה, וזה אמור להיות ככה עד שיקום בית דין. כשיקום בית דין אחר הוא יוכל לשנות את התאריכים ולקבוע שראש חודש מסוים הוא בתאריך אחר ממה שקבע הלל. יוצא שלפי שעה למעשה לא אכפת לנו מה עושה הירח, ולכן קורה שמישהו מסתכל בירח מפעם לפעם והוא כבר רואה אותו, אבל עדיין לא הגיע ראש חודש; וכן להיפך – לפעמים יש הבדל ניכר לעין של יומיים או שלושה.

בכל אופן זהו זה המבנה ההלכתי של קידוש החודש, והמבנה הזה הוא הבסיס לכל מה שיש אחר כך בחשבון השנים והזמנים שלנו. שוב, העיקרון הוא שהחשבון הזמן שלנו הוא לא אובייקטיבי, אלא הוא נתון בידי בית הדין, והיום אנחנו

בניסוח אחר: "אתם ואפילו שוגגין, אתם אפילו מזידין, אתם אפילו מוטעין" (ראה ראש השנה כה,א). זאת אומרת שאם בית הדין קבע את החודש ומתברר שהוא טעה, שהרי הוא לא רואה בעצמו את מולד הלבנה אלא הוא מסתמך על עדים שבאים אליו – בכל זאת ראש החודש נקבע על פי הטעות של בית הדין. זאת אומרת שאין כאן איזושהי קביעה אובייקטיבית, זמני המועדים הם לא אובייקטיביים אלא הם תלויים בבית הדין.

בית הדין הזה צריך להיות דווקא כזה שנסמך בארץ ישראל, וההדגשה היא מפני שלעיתים רחוקות לא היה אפשר לעבר את השנה או לקבוע חודשים בארץ והיו עושים את זה בחוץ לארץ, אבל בזמן שהדברים הללו נכתבו עוד היו חכמים שהיו עושים את זה בארץ ישראל. וזה שהיותינו היום מונים במלאכת העבור שבידינו ואומרים שזה היום ראש חודש וזה היום יום טוב. הרי לפי דברים אלו, אחרי שאין יותר בית דין שנסמך בארץ ישראל אז לכאורה גם אי אפשר לקבוע יותר חגים, וכל החגים היו אמורים להתבטל, שהרי אין דרך אובייקטיבית לקבוע אותם; ואם כך, איך אנחנו ממשיכים בכל זאת לחגוג את החגים? אלא שהוא אומר שלא מפני חשבוננו נקבענו יום טוב בשום פנים, אבל מפני

הספירה שלמרות שמצד אחד יש לה שלטון והתגלות לגבי העולם, הרי שיש בה גם צדדים אחרים. לדוגמא, הרי מאיר בדרך הטבע רק בלילה, אבל ביום הוא לא מתגלה ולא כל כך מאיר. נקודה נוספת היא שאור השמש הוא אור קבוע אור, ואילו אור הירח לא רק שהוא מתגלה רק בלילה אבל לא ביום, אלא הוא גם כל הזמן פושט צורה ולובש צורה. לאמיתו של דבר, למרות שלא רואים את זה בעין, למעשה אין שני מראות של ירח שהם דומים אחד לשני בשלמות, וכנראה שזה בכלל לא אפשרי. עשו חישוב של מסלול הירח, וגילו שיש כל מיני סטיות במסלול הזה, ומכיוון שצירוף דומה של כל הסטיות הוא כמעט בלתי אפשרי, הרי שאין שני חודשים שבהם מהלך הירח יהיה שווה לגמרי, וממילא לכל חודש יש הילוך קצת שונה של הירח. בכל אופן, התמצית של הנקודה הזו היא שהמלכות היא "ראש לשועלים" (ראה פרי עץ חיים, שער ר"ח חנוכה ופורים, פרק ב): זו הארה מסוימת בלבד, שמשתנה כל הזמן.

מעבר כך, המלכות "לית לה מגרמה כלום" (עץ חיים, שער מב, פרק יג), כלומר אין לה כלום משל עצמה, אלא היא רק השתקפות. במידה רבה זהו גם עניינו של הירח, שהוא איננו אלא ההשתקפות של אור השמש. אור הלבנה הוא איננו אור ראשוני אלא אור משני בלבד של השמש, ולכן תמצית המלכות נקראת חודש.

אם כן, אותה המלכות שנקראת חודש, היא עולה ומתקדשת באור החכמה, שהיא נקראת קדש העליון. מדוע נקראת כך החכמה? כי קודש לשון הבדלה. התמצית

בעצם נסמכים על קביעת בית הדין האחרון שקבע בעניין.

החכמה והמלכות

א. כעת עובר הצמח צדק מהתחום ההלכתי להסברים על דרך הסוד. ולהבין שרש הענין, הנה ענין קדוש החדש הוא עליית המלכות הנקראת 'חודש' באור אבא שנקרא 'קדש העליון'. קידוש החודש הוא בעצם שלוקחים את החודש ומעלים ומקדשים אותו. מה שנאמר כאן זה שהחודש הוא המלכות, והיא מתעלה באור החכמה שנקראת קודש העליון, ולכן החודש מתקדש. מדוע המלכות נקראת חודש? למעשה, העניין הזה קשור בתמצית לכך שכל קביעות הזמן שלנו תלויות בירח לא בשמש. והלוח שלנו קשור בשמש רק כדי להתאים את עצמו למערכת זמן חיצונית, אבל ביסודו של דבר זהו לוח ירחי. כיוון שכך, החגים הם חגי ירח ולא חגי שמש, וכל מערכת הזמנים והחגים נקבעת על פי הירח, כאשר אומרים שצריך לספור כך וכך ימים מראש החודש ואז לחגוג את חג פלוני. המערכת הזו גם בכלל לא קשורה למערכת של השבת, אלא זו מערכת נפרדת.

אם כן הזמנים שלנו הם זמני ירח, והמלכות קשורה לכך מכיוון שהיא נקראת ירח ולבנה, שהוא בעצם גם מהווה את הסמל של המלכות. הסמל המהותי של המלכות הוא הירח ולכן גם המלכות נקראת חודש, משום שכל העניין של המלכות קשור לעליות ולירידות של המלכות ושל החודש. המלכות היא

לפי שבחכמה הוא התלבשות אור אין סוף שהוא מובדל מכל הנמצאים ואינו מערכם ומהותם כלל, לכך נקראת החכמה גם כן קודש. וקידוש החודש שהחודש מתקדש גם כן, היינו עליית המלכות לקבל מאור אבא.

וביאור הדבר יובן על פי מה שנתבאר במקום אחר בפירוש הפסוק "והיה מדי חדש בחדשו" וגו' שנדפס בסידור, בהפרש שבין שבת לראש חודש, שיש מעלה בראש חודש מה שאינו בשבת, והוא שבראש חודש עולה המלכות לקבל מאור אבא שלא על ידי זעיר אנפין. ולכן נאמר בתמיד דראש חודש "ונסכו" לשון זכר, מה שאין כן בתמיד דשבת כתיב "ונסכה" לשון נקבה – לפי שבשבת היא טפלה לו, אבל בראש חודש הרי מקבלת בפני עצמה ממקור ההמשכה.

כי הנה המלכות היא דבר ה', וידוע שהדיבור הוא הנקרא עלמא דאתגליא, שמגלה המידות, כמו אם יאהוב אדם לזולתו יהיה דיבורו עמו דברי אהבה וחיבה, ונמצא מתגלה האהבה על ידי הדיבור.

החודש הוא שהמלכות עולה עד שהיא מקבלת מאור החכמה, ולכן זהו 'קידוש החודש' – שהרי החודש מקבל מהקדושה, מספירת הקודש שהיא החכמה.

דיבור והמשכה מהמידות ומהשכל

וביאור הדבר יובן על פי מה שנתבאר במקום אחר בפירוש הפסוק "והיה מדי חדש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני וגו' (ישעיהו סו, כג), שנדפס בסידור של בעל התניא, שם יש כמה וכמה מאמרים שאינם מופיעים במקומות אחרים. בסידור מדובר ומוסבר ההפרש שבין שבת לראש חודש, שיש מעלה בראש חודש מה שאינו בשבת. למרות שלכאורה ראש חודש הוא חג קטן ולא עושים בו שום עניין לפחות בדורות האחרונים, השולחן ערוך מקדיש לו סעיף שלם שבו הוא אומר שיש מצווה לעשות סעודת ראש חודש. גם אלו שמדקדקים בכל מיני אכילות אחרות, לא כל כך מקפידים על המצווה הזו. רק להעיר, שבמשך כל הדורות ראש חודש היה

והעניין של קודש הם ההיבדלות; הקדוש הוא הנבדל. לפי שבחכמה הוא התלבשות אור אין סוף, שהוא מובדל מכל הנמצאים ואינו מערכם ומהותם כלל, לכך נקראת החכמה גם כן קודש. לאמיתו של דבר, רק האין-סוף ברוך הוא לבדו הוא הקודש האמיתי, הוא המהות המושלמת של הקדושה, מפני שהוא מובדל מכל המהויות בלי שום דמיון וערך כלל. לעומת זאת, כל המציאויות האחרות הן מציאויות שאינן נבדלות לגמרי, אלא יש להן איזשהו קשר אחת עם השנייה. כיוון שכך, החכמה היא הדבר היחיד שיכול להיות המקום של הקודש, מכיוון שהיא שקופה לגמרי. לכן למשל בעוד ספירת התפארת נקראת 'קדוש', הרי שרק ספירת החכמה יכולה להיקרא 'קודש', משום שהיא התלבשות של אור אין סוף. וקידוש החודש, שהחודש מתקדש גם כן. איך עושים שהחודש יהיה קודש, ובניסוח אחר: לגרום למלכות לעלות לחכמה ולהיות כמותה? היינו עליית המלכות לקבל מאור אבא. עניינו של קידוש

אנפין, אבל בראש חודש הרי מקבלת בפני עצמה ממקור ההמשכה. בדרך כלל סדר ההמשכות הוא שיש חכמה ובינה, זעיר אנפין ומלכות, ולכן גם כאשר המלכות עולה היא מקבלת השפעה מבחינת זעיר אנפין. אבל בראש חודש המלכות עולה לבד ומקבלת בפני עצמה, ואז היא עומדת באותה מדרגה או אפילו למעלה מזעיר אנפין.

כי הנה המלכות יש לה עוד דימוי – שהיא דבר ה', המלכות היא הדיבור. וידוע שהדיבור הוא הנקרא עלמא דאתגליא. לעומת המחשבה שהיא עלמא דאתכסיא הדיבור הוא עלמא דאתגליא, כלומר המחשבה היא העולם המכוסה והנסתר ואילו הדיבור הוא העולם הנגלה. המשמעות של דיבור, בכל אופן שיהיה וגם בצורה מופשטת ביותר – ואפילו בנוגע לדיבור האלוקי, היא לא עצם הוצאת המילים מהפה; המשמעות של דיבור היא קומוניקציה, הקשר. כבר מוזכר שיש קשר מסוים בין לדבר ולומר מילים, לבין השורש דבר במובן של הולכה – "דבר אחד בדור" (סנהדרין ח,א), דוברה וכן הלאה – שכל אלו הם בעצם דברים שמושכים. מהצד הזה הדיבור הוא בעצם מה שנמשך מן המקור כלפי חוץ, הוא זה שמקשר את החוץ עם המקור, ולכן הוא נקרא עלמא דאתגליא, שזוהי גם המלכות. הדיבור נקרא עלמא דאתגליא משום שהוא מגלה המידות, בדרך כלל הדיבור מגלה את האמוציות. כמו אם יאהוב אדם לזולתו יהיה דיבורו עמו דברי אהבה וחיבה, ונמצא מתגלה האהבה על ידי הדיבור. זאת אומרת שיש כל מיני

בעיקר חג של נשים: נשים שמרו באיזו מידה על ראש חודש יותר מאשר הגברים. למרות שהיום זה לא כל כך חג, רואים שבימי בית ראשון וגם לפני כן ראש חודש היה זמן חשוב, ומי שמפקפק בשולחן ערוך יכול לקרוא בתנ"ך איזו סעודה שאול המלך עושה לכבוד ראש חודש. זאת אומרת שיש צד של ראש חודש בתור חג של כלל הפחות עושים בו סעודה, גם אם אין בו ביטול מלאכה.

ומהי אותה מעלה שיש בראש חודש על פני השבת? הוא שבראש חודש עולה המלכות לקבל מאור אבא שלא על ידי זעיר אנפין. בדרך כלל כאשר המלכות עולה, היא עולה על ידי ספירות שלמעלה ממנה – הספירות של זעיר אנפין. זאת אומרת שבדרך כלל המלכות לא מקבלת הארה ישירה או גילוי במישרין, אלא היא מקבלת אותם דרך זעיר אנפין, ולכן גם העליות שלה הן לא ישירות. למשל, לשבת יש קשר עם ששת ימי המעשה, שהם ששת המידות של זעיר אנפין, ושבעת הימים הללו יחד יוצרים מבנה דומה של השבת ששואבת מימות החול, אבל כמובן שגם היא נותנת להם – כלומר יש כאן קשר כפול. לעומת זאת, בראש חודש המלכות מקבלת במישרין מן החכמה שלא דרך המשכת זעיר אנפין, ולהלן הוא יסביר את העניין הזה בדימוי פנים אנושי.

ולכן נאמר בתמיד דראש חודש "ונסכו" (במדבר כח,טו), לשון זכר מה שאין כן בתמיד דשבת כתיב "ונסכה" (במדבר כח,י) – לשון נקבה. יוצא שבראש חודש יש לשון זכר ובשבת לשון נקבה. מדוע? לפי שבשבת המלכות היא טפלה לו, לזעיר

וכן התפארות שיש בליבו, יגלנה על ידי הדיבור כו', ונמצא המידות הן המקורים והדיבור בחינת מקבל מהם, ומצד עצמו לית לה מגרמיה כלום. והנה יש עוד בחינה בדיבור נעלה מזה, והוא כאשר אינו בחינת מקבל כלל מהמידות כי אם שמקבל מן השכל, כמו כשמדבר דברי חכמה ושכל, שאין למידות שייכות לדיבור זה כלל, אלא השכל הוא מקורו שנובע גילויו בדיבור. וכמו שהשכל הוא מקור למידות כן הוא מקור לדיבור, והרי אז הדיבור עם המידות בהשוואה אחת ומקור אחד לשניהן.

ועל דרך משל זה יובן ההפרש בין ראש חודש לשאר ששת ימי המעשה, שנקראים 'ימי המעשה' לפי שבהם מקבלת המלכות מן המידות דאצילות: יום ראשון מאיר חסד דאצילות, יום שני גבורה כו'. ועיקר הארתם כדי לברר רפ"ח ניצוצים שנפלו בנוגה דבריאה יצירה עשייה, והוא כמו בעבודת ה' בחינת "סור מרע ועשה טוב" שיש באדם כל היום, שזהו עיקר הבירורים, והוא בא מחמת רשימו מאהבה או היראה שהיה לו בתפילה שהן המקוריים לבירור זה, והם

ולכן מצד עצמו לית לה מגרמיה כלום. יוצא שהדיבור הוא רק האמצעי בשביל הקומוניקציה, אבל אין לו משל עצמו כלום. זאת אומרת שמעבר להיותו אמצעי קומוניקציה אין לו שום תוכן משל עצמו, והוא רק מהווה כלי שעל ידו ניתן למסור ולהעביר תכנים.

והנה יש עוד בחינה בדיבור נעלה מזה, והוא כאשר אינו בחינת מקבל כלל מהמידות כי אם שמקבל מן השכל, כמו כשמדבר דברי חכמה ושכל, שאין למידות שייכות לדיבור זה כלל, או מעט מאוד, אלא השכל הוא מקורו שנובע גילויו בדיבור. וכמו שהשכל הוא מקור למידות כן הוא מקור לדיבור, והרי אז הדיבור עם המידות בהשוואה אחת ומקור אחד לשניהן. השכל הוא המקור של המידות, כלומר לא יכולה להיות אמוציה בלי הכרה. רק כאשר יש הכרה יכולה להיווצר אמוציה ושתהיה לה איזושהי משמעות, ומהבחינה הזו השכל הוא המקור של

אמוציות שהן פנימיות והן נמצאות בתוך הלב, ואפשר להביא אותן לידי גילוי על ידי הקומוניקציה. מהבחינה הזו אין הבדל מהותי בין כתיבה לדיבור אלא זהו רק הבדל של מדיום, מפני ששניהם הם בעצם סוג של דיבור – של העברת דבר הלאה. יש גם כל מיני מעשים שהם בעצם אמצעים לקומוניקציה ולקשר: כמו שיכול להיות דיבור במילים, אפשר ליצור קשר גם על ידי מבע מסוים בפנים, וגם מעשה כזה הוא בעצם מוציא דברים החוצה ולכן הוא שייך למדרגה הכוללת של הדיבור.

לכן, אם פלוני אוהב את אלמוני בתוך ליבו, הרי שההתגלות של הרגש היא על ידי זה שהוא מדבר איתו ויוצר איתו קומוניקציה, ואז הוא מביא לידי ביטוי את האהבה שלו אליו. וכן באותו אופן התפארות שיש בליבו, שהיא מידת התפארת, יגלנה על ידי הדיבור כו', על ידי זה שהוא יתפאר בדיבורו. ונמצא המידות הן המקורים והדיבור בחינת מקבל מהם,

להרוס, למחוק או לכתוב, יש את זה שהימים הללו בונים את השבת. זאת אומרת שהשבת נבנית מהשפעה של ימי המעשה, ובניסוח קבלי יותר: המלכות מקבלת מהמידות דאצילות. **יום ראשון מאיר חסד דאצילות** במלכות, כיוון שיום ראשון הוא היום של החסד, וכן **יום שני מאיר גבורה כו'**, וכן הלאה. המעשה הוא העניין שבו הדברים נעשים, ולמרות שמעבר לתחומי הקבלה משתמשים קצת בערבוביה ביצירה, עשייה ובריאה, הרי שאין למושגים הללו בדיוק את אותה המשמעות. לענייננו, העשייה היא מלאכת התיקון, העיבוד והשכלול. לדוגמה, יש פסוק שאומר: "לא עשה רגליו ולא עשה שפמו" (שמואל ב יט, כה), והכוונה ב-'לעשות שפם' היא לתקן אותו ולטפל בו. באותו אופן, ימי המעשה הם ימי התיקון, כלומר זו עשייה שמוגדרת כתיקון והתקנת הדברים – וזהו עניינם של ימי המעשה.

ומהו תפקידם של ימי המעשה? עיקר הארתם הוא כדי לברר רפ"ח ניצוצים שנפלו בנוגה דבריאה יצירה עשייה, והוא כמו בעבודת ה' בחינת "סור מרע ועשה טוב" (תהילים לד, טו), שיש באדם כל היום. בסופו של דבר החיים של האדם יכולים להימדד על ידי כך שהם או "סור מרע" או "עשה טוב": או שהאדם עושה מעשה של מצווה בפועל, או שהוא נמנע מעבירה – וזוהי עבודת האדם כל היום, שזהו עיקר הבירורים. ואיך האדם עושה את זה? העניין הזה הוא בא מחמת רשימו, מאהבה או היראה שהיה לו בתפילה שהן המקוריים לבירור זה, והם

המידות. באותו האופן גם המידות נעשות אחר כך המקור והתוכן של הדיבור, שכן כאמור הדיבור הוא הקומוניקציה, ההוצאה של האמוציות החוצה, ואם לאדם אין שום אמוציות – אז אין לו בעצם למה לדבר. אלא שכאן הצמח צדק אומר שיכול לקרות שהדיבור איננו מבטא אמוציות, אלא הוא מבטא את השכל במישרין, מבלי שהוא יעבור קודם באמוציות, או שהוא עובר בהן אבל זהו מעבר קטן וצדדי. למעשה, במעשה המחשבה ובתוך החכמה עצמה יש איזשהן תכונות של אמוציה, שהן גורמות לכך שיש הנאה גם בתהליך המחשבה, כלומר בתוך התהליך השכלי בעצמו, ויכולה להיות גם הנאה בהבעה, ולכן גם השכל הוא איננו משולל לגמרי מהאמוציות. אבל בסופו של דבר כאשר אדם מדבר דברים שבשכל השכל הוא המקור הישיר של הדיבור, ולכן נוצר אז מצב שבו המידות – שהן זעיר אנפין, והדיבור – שהוא בחינת המלכות, נמצאים באותה דרגה, מפני ששניהם מקבלים בשווה מן המקור הראשון.

שבת וראש חודש: קבלת המלכות מהמידות ומהשכל

ועל דרך משל זה יובן ההפרש בין ראש חודש לשאר ששת ימי המעשה, שנקראים 'ימי המעשה' לפי שבהם מקבלת המלכות מן המידות דאצילות. הימים הללו נקראים ימי המעשה מפני שכל יום הוא בעצמו הוויה יוצרת, ולכן ימי המעשה הם בעצם הימים היוצרים. ומה הם יוצרים? מעבר לזה שבימים הללו אפשר לבנות או

מקבלים מן השכל כו'. ועל כן נקראו ימי המעשה לשון תיקון. אבל ראש חודש לא נקרא יום המעשה אף על פי שמותר בעשיית מלאכה, וכמו שכתוב: "מחר חודש", "ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה" – מכלל שראש חודש אינו נקרא יום המעשה, לפי שבו עולה בחינת דבר ה' לקבל מאור החכמה שלא על ידי המידות, ואז נמשך מוחין חדשים בנוקבא, פירוש כנוזר לעיל במשל שהדיבור מקבל מעצמות חכמה עליונה שלא על ידי התלבשותה במידות. ואז הדיבור בבחינת ביטול יותר מעת קבלתו מן המידות, כי כשמקבל מן המידות הוא בחינת יש ודבר, כי האהבה בחינת יש וכל שכן כשמתגלים בדיבור. אבל כשמקבל מן החכמה היא בבחינת ביטול, כי החכמה היא בחינת אין, וכשהדיבור מקבל ממנו צריך להיות גם כן בחינת אין. וכמאמר "דברי חכמים בנחת נשמעים" – בנחת ובקרירות בביטול מציאותו, ולא כשהוא בבחינת יש.

בתפילה. לרוב, כשאדם יוצא לעולם המעשה אין לו לא אהבה ולא יראה, אלא הוא עסוק בענייניו ולפעמים הוא שוכח לא רק מהקב"ה אלא גם מעצמו. אלא שגם אז נשאר 'רשימו' מהתפילה; נשאר הרושם של האהבה והיראה מהתפילה. זאת אומרת שיש כל מיני מסקנות שיוצאות מתוך הדברים הללו, ולכן האדם יכול אחר כך להמשיך גם בתוך מהלך החיים שלו את האהבה והיראה, שהן נובעות מתוך ההכרה שהייתה בתפילה. ועל כן נקראו ימי המעשה לשון תיקון. אם כן יש צד שבו ימי המעשה הם ימי התיקון, והתפקיד שלהם הוא לעסוק בתיקון של המציאות. כל יום מתחלק לפרטים שונים ורבים, והתמצית היא שיש תיקון בכל יום, והאדם יכול לתקן הרבה מאוד דברים בכל שעה ושעה.

אבל ראש חודש לא נקרא יום המעשה אף על פי שמותר בעשיית מלאכה, וכמו שכתוב: "מחר חודש", ושם גם כתוב: "ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה" (שמואל א כ, יח-יט), מכלל

מקבלים מן השכל כו'. זה אמנם נאמר כאן בדרך אגב, אבל האמירה כאן היא שהאדם עובר את כל היום בסור מרע ועשה טוב. בוודאי יש אנשים שיכולים להקדיש כל שעה להתבוננות בעבודת הבורא, אבל ההנחה היא שרוב האנשים עסוקים כל היום בימי המעשה, וממילא עולה השאלה מהיכן הוא יכול לעסוק בסור מרע ועשה טוב? והנקודה היא שמכיוון שהוא מקדיש זמן לתפילה, שבה יש אהבה ויראה – וזאת למרות שאחרי התפילה הוא לא מרגיש את הדברים הללו.

כתוב שרבי יוחנן היה אומר "ולוואי שיתפלל אדם כל היום כולו" (ברכות כא, א), ויש שהסבירו שהכוונה היא שלוואי שהאדם יהיה כל היום כולו באותה המדרגה כמו שהוא נמצא בתפילה. בדרך כלל אדם מתפלל, ובשעת התפילה הוא מקדיש את עצמו כמה שהוא יכול – כל אחד לפי עניינו ומדרגתו – לעבודת הבורא ולאהבה ויראה, אבל אחר כך הוא עובר לעולם המעשה, ושם הוא לא מרגיש שום דבר ממה שהיה לו

האהבה, וזה לא משנה באיזה סוג של אהבה מדובר, מפני שבכל האהבות יש קשר לתשוקה של האני, וזה לא משנה מהו אובייקט האהבה שלי. זה בעצם מה שהצמח צדק אומר כאן: באהבה תמיד קיים מומנט של 'יש', שאי אפשר להתעלם ממנו, ולכן כל שכן שכאשר האהבה והיראה מתגלים בדיבור – האלמנט של היש נעשה יותר גדול. כאשר האהבה מתגלה בדיבור, בקומוניקציה, יש עוד יותר 'אני', וההרגשה הולכת ומתגשמת עוד ועוד, היא הולכת ויורדת למטה.

אבל כשמקבל הדיבור או המלכות מן החכמה היא בבחינת ביטול, כי החכמה היא בחינת אין, וכשהדיבור מקבל ממנו צריך להיות גם כן בחינת אין. הדיבור המושלם של החכמה הוא גם כן בבחינת אין, מכיוון ששם הוא נעשה כלי בלבד לחכמה. וכמאמר "דברי חכמים בנחת נשמעים" (קהלת ט, ז), והמשמעות היא בנחת ובקרירות בביטול מציאותו, ולא כשהוא בבחינת יש. מדוע "דברי חכמים בנחת נשמעים"? מפני שככל שיש בתוך דיבור יותר התלהבות, פירושו של דבר שיש שם יותר מידות: יש אהבה, יראה או כל אמוציה אחרת. לעומת זאת, דיבור שנובע במישרין מן השכל לא מלווה בשום אמוציה, ולכן דברי חכמים נשמעים בנחת ובקרירות, הם נשמעים כביכול בתכלית השלמות של המדבר. הדיבור של השכל הישיר הוא דיבור לגמרי לא אמוציונלי, לגמרי לא רגשי, אלא הוא מדבר את השכל בעצמו – שגם לו אין שום הרגשה כשלעצמו, והוא איננו שייך לבחינת היש.

שראש חודש אינו נקרא יום המעשה. יונתן אומר לדוד לבוא אל המקום שהוא הסתתר בו ביום החול – ולא בראש חודש, כלומר באחד מהימים הפשוטים של השבוע, ומכאן שראש חודש אינו נקרא יום המעשה. מדוע? לפי שבו עולה בחינת דבר ה' לקבל מאור החכמה שלא על ידי המידות, ואז נמשך מוחין חדשים בנוקבא, במלכות, פירוש כנזכר לעיל במשל שהדיבור מקבל מעצמות חכמה עליונה שלא על ידי התלבשותה במידות. המעשה וימי המעשה מקבלים מהמידות, שהן יוצרות את האהבה והיראה ואת הרצייה והדחייה, והן נובעות מהמקור הראשון – מהשכל. זאת אומרת שעולם המעשה הוא עולם שבו המלכות מקבלת מן המידות שמקבלות מהשכל. אלא שבראש חודש המלכות לא מקבלת מהמידות אלא היא מקבלת באופן ישיר מהחכמה, היא מקבלת מדרגה גבוהה יותר, ולכן ראש חודש איננו נקרא יום המעשה.

ואז הדיבור בבחינת ביטול יותר מעת קבלתו מן המידות, כי כשמקבל מן המידות הוא בחינת יש ודבר. כשהדיבור מקבל את המהות שלו מן המידות אז הוא נעשה בעצמו יש, כלומר הוא כבר לא כלי בלבד אלא הוא מקבל מעין עצמיות וגסות משל עצמו. כי האהבה בעצמה היא בחינת יש, וכל שכן כשמתגלים בדיבור. האהבה היא דבר שתלוי באני, כלומר אי אפשר לאהוב בלי שיש לי 'אני', ואין משמעות לאהבה בלי 'אני'. זאת אומרת שאהבה יכולה להיות יותר גדולה ועוד יותר גדולה, אבל היא עדיין קשורה זה שאני הוא זה שאוהב. הנקודה הזו עומדת בתמצית

ובעבודת ה' הוא העסק בדבר ה' זו הלכה, שאינו מדבר מצד עצמו אלא מה ששם ה' בפיו, כמו שכתוב: "ודברי אשר שמתי בפיו לא ימושו מפיו", וכמאמר המגיד להבית יוסף: "אני המשנה המדברת בפיו", וכמו כן למעלה בראש חודש מקבלת המלכות שהיא דבר ה' מן השכל והחכמה, ומדברת מה שהושם בה מחוכמתו יתברך, ואז הדיבור בבחינת ביטול כו'. וזהו שנקרא 'ראש חודש' – על שם התחדשות מוחין חדשים מחוכמתו יתברך בעולם הדיבור. והנה יש בזה גם כן העלאה והמשכה, פירוש העלאה הוא מה שהדיבור עולה ונכלל בהחכמה תחילה, ואחר כך ההמשכה הוא גילוי החכמה בדיבור, כי כשהדיבור בבחינת יש אי אפשר לו לקבל מאור החכמה אלא על ידי שמתבטל תחילה. והוא כמו על דרך משל באדם המדבר וכשצריך לגלות עמקות השכל בדיבור אזי הוא פוסק מלדבר ומעמיק בשכלו איך לדבר, והוא עניין עליית הדיבור בחכמה.

פסולים לדון (משנה סנהדרין א,ה). מדוע זה כך? מפני שכאשר יש לאדם אמוציה היא בעצם מעוותת את כוח השיפוט שלו. אני לא מתכוון כך לשוחד או לעיוות דין בכוונה תחילה, אלא העיוות נובע מזה שהאמוציה מסיטה לכיוון מסוים את תהליך המחשבה של האדם, ולכן יכול להיות כאן איזשהו שוחד שהאדם לא מודע אליו, שגורם לכך שכוח השיפוט שלו איננו פועל עוד כהלכה. הנקודה היא שכשאני אוהב מישהו אני רואה בו רק מעלות, וכשאני שונא מישהו אני רואה בו רק חסרונות – מפני שהאמוציה בעצם מטה את הדברים. באותו אופן בגלל הקליפה האדם מטה את דבר ה' לכל מיני כיוונים, אבל ללא הקליפה היינו יכולים להיות באיזו חשיבה טהורה שבה השכל נמצא בלי כל ההטיות השונות. וכמאמר המגיד להבית יוסף "אני המשנה המדברת בפיו" (מגיד מישרים, ויקרא). כלומר זה לא המגיד שמדבר עם הבית יוסף, אלא זו המשנה בעצמה, התורה בעצמה שמדברת מתוך גרונו. מעין זה

ובעבודת ה', הוא העסק בדבר ה' זו הלכה, שאינו מדבר מצד עצמו אלא מה ששם ה' בפיו, כמו שכתוב: "ודברי אשר שמתי בפיו לא ימושו מפיו" (ישעיהו נט,כא). אם נכנסים לעומק המשמעות של הפסוק, מה זה בעצם אומר "דברי אשר שמתי בפיו"? זה אומר שהקב"ה כביכול שם את הדיבור האלוקי בפה של האדם, והאדם הוא רק הכלי שפולט את הדיבור האלוקי בתוך המציאות. אחת הבעיות היא שמכיוון שרוב בני אדם אינם נמצאים בתכלית השלמות אז נוצרת תערובת, שהיא מביאה לכך שיכולות להיווצר כל מיני טעויות וכל מיני שגיאות – ואלו למעשה דברים שמגיעים מהקליפה. לולא הקליפה הדבר היה צריך להיות מושלם, אלא שמכיוון שיש קליפה יש לנו פגמים בהעברה, בזכירה וביצירת הקשרים הנכונים בין החלקים השונים. הקליפה יכולה להתבטא בכל שאדם למשל כועס, וזה פשוט שמי שבא לידי כעס יכול בוודאי להגיע גם לידי טעות. מכיוון שכך כתוב שהאוהב והשונא

חדש לגמרי. באותו אופן, ראש חודש הוא כאשר יש מוחין חדשים בתוך עולם הדיבור, שהוא בעצם העולם שלנו.

העלאת והמשכת הדיבור והמלכות

והנה יש בזה גם כן העלאה והמשכה, כלומר אפשר לדבר כאן על שני הצדדים: גם על ההעלאה של המלכות אל החכמה, וגם על ההמשכה אל המלכות. כי פירוש העלאה הוא מה שהדיבור עולה ונכלל בהחכמה תחילה, ואחר כך ההמשכה הוא גילוי החכמה בדיבור, כי כשהדיבור בבחינת יש אי אפשר לו לקבל מאור החכמה אלא על ידי שמתבטל תחילה. כלי שהוא מלא איננו יכול להכיל עוד דברים, ובאותה מידה גם כאשר אני מלא בעצמי אז אני לא יכול לקלוט שום דבר מבחוץ, וגם אם אני כל הזמן מדבר אני לא יכול לשמוע. לכן, כדי שיהיה אפשר לקבל צריך קודם כל להתבטל. והוא כמו על דרך משל באדם המדבר וכשצריך לגלות עמקות השכל בדיבור אזי הוא פוסק מלדבר ומעמיק בשכלו איך לדבר, והוא עניין עליית הדיבור בחכמה. יכול להיות שלב מסוים של דממה, ובדממה הזו הדיבור עולה ומקבל מהחכמה. זאת אומרת שאם הגיעה לאדם איזו מחשבה חדשה שהוא עדיין לא חשב עליה, הוא איננו יכול לדבר אלא צריך לשתוק – כדי שהוא יכול לקבל את השכל החדש. הנקודה כאן היא היחס בין הדיבור והשתיקה, בין האלם וההוצאה. העניין הוא שלפני כל המשכה צריכה להיות העלאה, כיוון שהמשכה מושכת רק את מה שיש בתוף ההעלאה.

נאמר על דרגתו הגבוהה של משה, ש- "שכינה מדברת מתוך גרונו", כלומר הוא נעשה כלי גמור להשראת החכמה. בין ההארה של מעלה ובין ההשראה למטה יכולים להיות כל מיני עיוותים שקשורים לאישיות הפרטית של כל אדם, שמתערבת בתוך הדברים וצובעת אותם בצבעים מסוימים. רק מישהו כמו משה, שהוא כלי בלבד בתכלית השלמות, יכול להעביר את הדברים בדיוק כמו שהם מבלי לעבד אותם.

וכמו כן למעלה בראש חודש מקבלת המלכות שהיא דבר ה' מן השכל והחכמה, ומדברת מה שהושם בה מחוכמתו יתברך, ואז הדיבור בבחינת ביטול כו'. וזהו שנקרא 'ראש חודש' – על שם התחדשות מוחין חדשים מחוכמתו יתברך בעולם הדיבור. ראש חודש הוא בעצם התחלתו של חודש חדש, ואז יש המשכה של מוחין חדשים. כשיש למישהו רעיון מסוים הוא יכול לעבד אותו בכמה צורות, ובכל צורה הוא בעצם עובד עם מוחין ישנים. מישהו יכול להישאר עם אותם מוחין, עם אותם רעיונות לפעמים למשך יום ולפעמים למשך כמה וכמה שנים, ובכל פעם הוא מגלה בתוכם פנים חדשות. סיפרו על שני אדמו"רים שהתקוטטו אחד עם השני; האחד אמר: 'אני לא מבין למה אתה מתקוטט איתי, יש לי גילוי אליהו בכל יום!', השני ענה לו: 'למה אתה מתקוטט איתי? אני יכול להחזיק מחשבה אחת במשך אלף ימים!'. זאת אומרת שאפשר לקחת רעיון אחד ולעבד אותו במשך זמן רב. אבל יכול להיות גם שהאדם מקבל מוחין חדשים לגמרי, אידיאה או רעיון

וכן עניין "שתיק רב" שנזכר בגמרא, שעניין שתיקה זו הוא ביטול אור הדיבור והתכללותו בחכמתו, כדי שעל ידי זה ישוב אחר כך ויתגלה החכמה בדיבור להשיב להם, וכנזכר ביונת אלם שהשיב להם על פי הסוד.

וזהו עניין קידוש החודש, שהוא העלאת המלכות באור אבא מלמטה למעלה, ואחר כך נמשך בה אור אבא מלמעלה למטה כמו שיתבאר. כי הנה באמצע החודש הלבנה מלאה בבחינת יש ודבר ואז היא רחוקה מהשמש, אבל כשנסתרת בסוף חודש ובעת המולד היא נקודה קטנה בבחינת ביטול, שאז עולה לקבל מהשמש, ואור השמש מאיר עליה בעת המולד הוא אור אבא שצריך להיות על ידי ביטול הדיבור דווקא, כנזכר לעיל.

והעלאה זו הוא על ידי בית דין המקדשים את החודש, סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום. וראש בית דין אומר "מקודש מקודש" ובאמירתו זאת מתקדש החודש ועולה המלכות באור אבא. והעניין, כי הסמיכה עניינה המשכת הארה מהמסמיך אל הנסמך,

מישהו מסכים למשהו אז הוא אומר: 'אתה צודק ואני טעיתי', אבל כשרב שותק זה רק אומר שבמישור מסוים אין יותר מה לדבר. אפשר לראות שאנשים משוחחים ומתווכחים, אפילו בשיחות פשוטות, והם מגיעים לנקודה שבה דבר מסוים הוא נכון אבל הם לא יכולים להסביר את זה במישור של השיחה או של המשוחחים. זאת אומרת שהדברים צריכים לעבור למהלכים או לדיונים אחרים, ואז יהיה אפשר להסביר אותם. באותו אופן, גם רב בעצם היה צריך לשתוק כדי להעלות למישור אחר – ואז הוא היה משיב.

כמעט בכל תחום אנשים יכולים לשאול שאלות שנוגעות למקצוע של מישהו אחר, ולפעמים אלו שאלות טובות מאוד – אלא שבעל המקצוע אומר שהתשובה טמונה בתוך מישור אחר, שמתוך מה שאתה יודע אתה לא יכול להגיע אליו; כלומר בשביל להגיע לתמצית הדברים אני צריך לעבור למישור אחר, שאתה לא שייך אליו. באותו אופן, כשרב שותק זה לא

וכן עניין "שתיק רב" שנזכר בגמרא (ביצה ו,א), שעניין שתיקה זו הוא ביטול אור הדיבור והתכללותו בחכמתו, כדי שעל ידי זה ישוב אחר כך ויתגלה החכמה בדיבור להשיב להם. בגמרא שם מדובר על כך שהיו שני תלמידים קרובים של רב שהקשו על מה שהוא אמר, ובתגובה הוא שתק, ובפשטות הוא שתק מכיוון שלא היה לו מה לענות להם. אלא שכנזכר בספר יונת אלם שהשיב להם על פי הסוד. זאת אומרת שהתלמידים הקשו לו קושיה והוא היה צריך להשיב להם על פי הסוד, ולכן שתיק רב. כלומר הוא לא היה יכול לענות להם בתוך המישור הזה, ולכן הוא צריך לעלות למישור גבוה יותר.

בכמה ספרי קבלה מופיע שבכל מקום שנאמר 'שתיק', במיוחד על רב – שעל קדושתו יש מסורות עוד מזמן הגאונים – זה לא אומר שהוא מסכים, אלא שהוא כביכול אומר: אין לנו מה לדבר יותר במישור הזה, אבל דעו שמבחינות אחרות אתם אינכם צודקים. בדרך כלל כאשר

הללו הן בעצם המעלה והמטה של הירח ושל המלכות.

בית דין סמוך: הארת משה רבנו

עד כאן דיבר הצמח צדק על המהות של ראש חודש, שעניינה הוא העלאת המלכות אל המקור שלה – אל החכמה. כעת הוא עובר לדבר על הנקודה השנייה שהוזכרה – שצריך שקידוש החדש יעשה על ידי בית דין: והעלאה זו הוא על ידי בית דין המקדשים את החודש, וכאמור – בניגוד לשבת, בה מהלך הזמן הוא קבוע ותמידי, הרי שאת החודש, כלומר את המלכות במדרגה הזו שלה – בית הדין הם אלו שצריכים לקבוע ולקדש. בית הדין צריכים להיות סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום. העניין של הסמיכה הוא שכל אחד מהחכמים הסמוכים מגיע בקבלה של המרות והמינוי עד למשה רבינו. במובן הזה בית הדין ממלא את התפקיד של משה ואהרן, והוא יכול להיות כביכול בדוגמתם על ידי זה שהם סמוכים איש מפי איש עד למשה רבינו. וראש בית דין אומר בטקס של קידוש החודש "מקודש מקודש", ובאמירתו זאת מתקדש החודש, ואז עולה המלכות באור אבא.

והעניין, כי הסמיכה עניינה המשכת הארה מהמסמך אל הנסמך. מעשה הסמיכה הוא שהמסמך נותן את ההארה שהוא קיבל אל הנסמך, הוא מוסר אותה הלאה. הסמיכה היא בעצם העברת תפקיד, וזה מה שגורם לכך שכל חכם בדורו הוא מעין משה בדורו (ראה ראש השנה כה, ב), כיוון שבהעברת התפקיד כבכיל מעבירים את

אומר שהוא מודה, אלא זו שתיקה עם משמעות אחרת.

וזהו עניין קידוש החודש, שהוא העלאת המלכות באור אבא מלמטה למעלה, ואחר כך נמשך בה אור אבא מלמעלה למטה כמו שיתבאר. זהו אם כן העניין של ההתייחסות בין העלאה והמשכה: העלאה היא כשהדבר עולה והוא נעשה פחות ניכר והוא יותר שותק, וכשהוא יורד – הוא אמנם פחות שותק, אבל הוא יותר ניכר ומדבר – והוא מושך איתו את המוחין החדשים, את מה שיש למעלה.

כי הנה באמצע החודש הלבנה מלאה בבחינת יש ודבר, ואז היא רחוקה מהשמש. ככל שהלבנה יותר מלאה זה סימן שהיא יותר רחוקה מהשמש, נמצאת בצד הנגדי לה – ולכן בעצם רואים את כל ההיקף שלה. אבל כשנסתרת בסוף חודש ובעת המולד היא נקודה קטנה בבחינת ביטול, שאז היא עולה לקבל מהשמש, ואור השמש מאיר עליה בעת המולד הוא אור אבא שצריך להיות על ידי ביטול הדיבור דווקא, כנזכר לעיל. הירח כביכול גומר לדבר, אין לו יותר מה לומר בחודש הזה – וכדי להתחדש, כדי לקבל מוחין חדשים – הוא צריך להתבטל. ככל שהוא מתבטל יותר כך הוא נעשה קרוב יותר אל השמש, ומשם הוא נולד בבחינת נקודה קטנה ולאחר מכן הוא הולך וגדל. התהליך כאן הוא בעצם כפול: ככל שהירח יותר קרוב כך הוא יותר שקט הוא ואילם ופחות ניכר, שזוהי בעצם ההעלאה, וככל שהוא מתרחק – שזוהי בעצם ההמשכה – הוא נעשה ניכר יותר ויותר. שתי התנועות

ולכן כשהבית דין סמוכים יש בהם הארת משה שהוא יסוד אבא. ואף על פי שנמשכה דרך כמה השתלשלות ממש ליהושע כו', מכל מקום יש קשר וחיבור למוסמך האחרון עם משה. ולזאת כשהוא אומר 'מקודש' הוא נותן סמיכה מיסוד אבא להעלות מידת מלכותו יתברך הנקרא חודש באור אבא, וזולת זה אם היה איש אחר אומר מקודש לא יועיל כלום, כי אי אפשר לו להעלות את המלכות באור אבא מאחר שאינו מוסמך מיסוד אבא כנזכר לעיל, ואז אין חודשו חודש כו'. מה שאין כן בשבת בראשית, שעליית המלכות בשבת הוא ממילא בלא פעולתנו. כי שבת מיקדשא וקיימא מטעם "כי בו שבת" הוא יתברך מעשייתו העולם בששת ימי בראשית מאין ליש, ובשבת הוא נח ושובת מלדבר מילין דהדיוטא – "יהי אור", "יהי רקיע" וכו'. וכן גם מדותיו וחכמתו יתברך שהיו מושפלים בעסק מלאכה זו הם עולים בעצמותם, ועולם התענוג מתגלה ויורד ונחת ינחת מגמר מלאכתו ב-"כי טוב". וככה הוא כל שבת ושבת, כי הוא מחדש בכל יום מעשה בראשית, וכל שבת הוא שבת בראשית. וכל זה הוא מאליו וממילא ולא על ידינו, כי העולם צריך להתהוות על כל פנים, וממילא יהיה השביתה. ולכן אין השבת שייך לבית דין שיקדשוהו, אלא כל איש מישראל ימנה ששה ימים וישבות בשביעי – ביום שהוא יתברך שובת.

יכול להיות שאב בית הדין לא יודע להגיד 'מקודש' באותה נעימה של החזן. אלא שזה שאב בית הדין הוא זה שאומר מקודש, קשור לכך שהוא לא אומר זאת מכוח ההווייה העצמית שלו כאדם, אלא מכוח זה שהוא נסמך איש מפי איש עד למשה רבינו; הוא עושה את זה מכוח שלטונו של משה בעולם, שכוח זה הוא הארת החכמה בירח שמציאות העולם. החכם שהוא ראש בית הדין הוא בוודאי לא כמו משה בכל הפרטים, אבל מכל מקום יש לו מעין ניצוץ ממש. אגב, במשך דורות רבים הכסא של החכם בבית הכנסת היה נקרא 'קתדרא דמשה' – כלומר זהו הכיסא של משה, וכרגע יש מישהו אחר שממלא את מקומו והוא זה שיושב עליו.

כוחו של משה מדור לדור. ולכן כשהבית דין סמוכים יש בהם הארת משה, שהוא בעצמו יסוד אבא, כלומר כוח ההמשכה של החכמה.

ואף על פי שנמשכה דרך כמה השתלשלות ממש ליהושע ומיהושע לזקנים כו', שזוהי בעצם שושלת הקבלה, מכל מקום יש קשר וחיבור למוסמך האחרון עם משה. ולזאת, כשהוא אומר 'מקודש' הוא נותן סמיכה מיסוד אבא להעלות מידת מלכותו יתברך הנקרא חודש באור אבא, וזולת זה אם היה איש אחר אומר מקודש לא יועיל כלום, כי אי אפשר לו להעלות את המלכות באור אבא מאחר שאינו מוסמך מיסוד אבא כנזכר לעיל, ואז אין חודשו חודש כו'. אם כל מה שהיה צריך זה רק שיגידו מקודש, היה אפשר שחזן בית הכנסת יתכבד ויגיד את זה; ואפילו

בריאתו של העולם הזה. רק תחשבו על זה: צריך להתאים לכל אדם ואדם יצר הרע לפי מידותיו – וזו עבודה לא פשוטה בכלל; צריך שזה יהיה לפי האופי ובמידה ובמשקל מדויקים, לא יותר מידי ולא פחות מידי. וככה הוא כל שבת ושבת, כי הוא מחדש בכל יום מעשה בראשית, וכל שבת הוא שבת בראשית. אם כן, כל שבת הקב"ה מפסיק להתעסק בדברים ששייכים לעולם המעשה, ומהבחינה הזו כל שבת היא מעין שבת בראשית. למעשה, יש מחזור של המציאות: כל יום מימות השבוע הוא יום מעשה של ששת ימי בראשית, וכך גם כל שבת היא בעצם שבת בראשית.

וכל זה הוא מאליו וממילא ולא על ידינו, כי העולם צריך להתהוות על כל פנים, וממילא יהיה השביתה. התהוות העולם והשביתה נובעים מכוח היוצר, במובן זה שהקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית, ולכן בריאת העולם היא לא תהליך חד פעמי אלא דבר שנמשך תמיד; הקב"ה בורא מחדש את העולם בכל יום ובכל רגע. תהליך בריאת העולם לא נמשך על ידינו, כיוון שהקב"ה הוא זה שבורא את העולם והוא זה שמחליט שיש שבת, והכל הוא בעצם מחזור שהקב"ה הוא זה שמניע אותו. ולכן אין השבת שייך לבית דין שיקדשוהו, לכן השבת איננה צריכה את בית הדין. השבת היא 'מעשה אלוקינו'; אלא כל איש מישראל ימנה ששה ימים וישבות בשביעי – ביום שהוא יתברך שובת. בעצם כל מה שהוא צריך לעשות זה להתאים את עצמו לשבת האובייקטיבית. השבת היא איננה עניין

שבת מקודשת על ידי הקב"ה וראש חודש על ידי בית דין

מה שאין כן בשבת בראשית, שעליית המלכות בשבת הוא ממילא בלא פעולתנו. כפי שכבר נאמר לעיל, בשבת פשוטה לא צריך שבית הדין יקדש אותה, ולמעשה – לא צריך לקדש את השבת בכלל. יש דיונים גדולים למה בכלל עושים קידוש בשבת, שהרי השבת מקודשת גם בלי קידוש. לעומת זאת, ראש חודש צריך שבית הדין יקדש אותו. מדוע זה כך? כי שבת מיקדשא וקיימא, שבת קדושה ועומדת, מטעם "כי בו שבת" (בראשית ב,ג) הוא יתברך מעשייתו העולם בששת ימי בראשית מאין ליש, ובשבת הוא נח ושובת מלדבר מילין דהדיוטא, "יהי אור", "יהי רקיע" וכו'. למה הקב"ה צריך לנוח בשבת? מפני שבששת ימי המעשה הוא כביכול עובד, ובעבודה שלו הוא צריך לדבר על כל הפרטים הקטנים: אור, רקיע וכן. בזוהר נאמר על העניין הזה ש-"לאו אורחיה דמלכא לאשתעי במילי דהדיוטא" (ראה זוהר ח"ג קמט,ב) – זה לא כבוד המלך לדבר בדברי הדיוטות; וכשהקב"ה צריך להגיד "יהי אור", "יהי רקיע" ו-"ישרצו המים" – הוא בעצם מתעסק בזה למרות שזה עניין מכובד במיוחד.

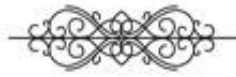
וכן כשמגיעה שבת גם מדותיו וחכמתו יתברך שהיו מושפלים בעסק מלאכה זו הם עולים בעצמותם, ועולם התענוג מתגלה ויורד ונחת ינחת מגמר מלאכתו ב-"כי טוב". בשבת הקב"ה שובת ממלאכתו, ואז כל המידות והדיבור האלוקי חוזרים אל מקורם, שם הקב"ה מתעסק בדברים שהם גבוהים יותר מאשר

אבל עליית המלכות שבראש חודש הוא על ידנו דווקא, במה שראש בית דין אומר 'מקודש', ולכן אם ימנה אחד או רבים זולת הבית דין ראש חודש אינו כלום כי אינו חודש באמת, לצד שלא נעשית עליית המלכות על ידם זולתי על ידי המוסמך דווקא.

שוב, הנקודה היא שראש חודש הוא איננו תאריך בתוך המציאות, אלא הוא מעשה של משה בתוך העולם הזה, מפני שהוא שייך כל כולו שייך להארת שכל חדש בתוך המציאות. לעומת זאת, שבת היא הריתמוס של הקב"ה – ולא של העולם, ומכיוון שהוא שייך רק לקב"ה מה שאני צריך לעשות זה רק להתאים את עצמי אליו. ההבדל בין שבת וראש חודש בא לידי ביטוי גם בפסוקים, שכן על ראש חודש נאמר "החודש הזה לכם ראש חודשים הוא" (שמות יב, ב) – ראש החודש הוא שלכם, אתם אלו שמטפלים בו ואתם צריכים להעלות אותו. אבל על שבת נאמר: "כי בו שבת מכל מלאכתו" (בראשית ב, ג) – הקב"ה הוא זה ששובת והוא זה שמניע את המערכת הזו. ההארה של החגים והמועדים היא המערכת של העולם כלפי הקב"ה, ויש בה הארה אחרת מאשר ההארה הקבועה והעומדת של שבת.

של עבודת האדם, אלא בשבת על האדם להתאים את עצמו לריתמוס של הקב"ה. אבל עליית המלכות שבראש חודש הוא על ידנו דווקא, במה שראש בית דין אומר 'מקודש'. ולכן אם ימנה אחד או רבים זולת הבית דין ראש חודש אינו כלום, כי אינו חודש באמת, לצד שלא נעשית עליית המלכות על ידם זולתי על ידי המוסמך דווקא. אם כן, העניין של ראש חודש הוא עליית המלכות אל הקודש, אבל לא כמו בשאר הזמנים שבו היא מקבלת מהמידות, אלא בראש חודש היא עולה אל השכל בעצמו – שהוא הקודש. בנוסף, הצמח צדק הסביר שהקידוש הישיר של המלכות, עליית הדיבור אל השכל, יכול להיעשות רק כאשר הוא עולה מלמטה למעלה. במידה מסוימת אפשר לומר שלא כל אחד יכול להבין את הירח, ורק מי שהוא בעצמו בבחינת משה שמושך בעצמו מכוח החכמה, יכול להאיר ולהרים ולהעלות את החודש. לכן מה שקובע זה לא מה שהירח בעצמו עושה, אלא הקביעה של בית הדין שיום כזה וכזה הוא ראש החודש.

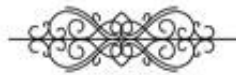

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

